

Heel lang geleden en ver hier vandaan, zo luiden kronieken,
heerste er over een uitgestrekt rijk vanaf India tot aan
midden in China een koning – een van de zonen van Sasan –
die zo rechtvaardig was, zo verheven en zo onaantastbaar
dat het leek of hij goddelijk was en eeuwig zou leven.
Maar de dood sloeg de koning niet over, hij stierf en het grote
rijk werd geërfd door zijn oudste zoon die Sjahriar* heette.
Koning der koningen Sjahriar gaf het land Samarkand aan zijn
dierbare jongere broer, zodat die daar koning kon worden.
Door de afstand zagen de broers elkaar twintig jaar lang niet.
Maar op een dag riep Sjahriar zijn vizier en beval hem:
'Rijd als de wind naar Samarkand. Vraag of Sjahzaman hier komt.
Zeg mijn broer dat ik naar hem verlang en met hem wil praten.'
Dadelijk deed de vizier wat zijn meester hem op had gedragen,
en hij diende zich na een geslaagde reis aan bij de koning.
Sjahzaman zelf had al lang overwogen zijn broer te bezoeken,
want hij had heimwee naar zijn land en de dagen van vroeger.
Hij omhelsde de vrouw van zijn hart, die zich jammerend aan hem
vastklemde, maakte zich los en reed met zijn mannen en paarden
naar een tentenkamp buiten de stadsmuur om vroeg te vertrekken.
's Nachts moest hij onverwacht toch nog terug: hij had iets vergeten
in zijn slaapkamer thuis: een geschenk voor zijn broer. Op zijn tenen,
om de vrouw van zijn hart niet te wekken, sloop hij naar binnen.
Daar werd zijn lief in hun huwelijksbed onder een van de slaven,
door hem op heterdaad betrapt. Met een morsige koksmaat!
Eerst was het of hij stikte. Toen werd het rood voor zijn ogen.
Als ze dit deed zodra hij maar even zijn hielen gelicht had,
wat zou ze dan wel niet uithalen als hij weken van huis bleef!
Hoe vaak al had ze de beest uitgehangen terwijl hij op jacht was?

* De namen van Sjahriar en zijn broer Sjahzaman, en het land Samarkand, worden uitgesproken met de klemtoon op de eerste lettergreep: Sjahriar, Samarkand, Sjahzaman.

Razend trok hij zijn zwaard, hij stak zijn vrouw en de slaaf dood,
gaf het bevel de twee lijken te ruimen en te verbranden,
en galoppeerde terug naar het tentenkamp buiten de stadsmuur.
Hij wilde niet aan het voorval denken, niet onderweg en
ook niet bij Sjahriar thuis, om hun weerzien niet te bederven.
Maar toen hij zag hoe innig gelukkig zijn broer met zijn vrouw was
overviel het verdriet hem. Hij kon niet meer slapen of eten.
'Broer van mijn hart, hoe kom je toch zo bleek en zo mager?'
vroeg de bezorgde Sjahriar, en hij stelde een jacht voor
omdat hij wist hoeveel zijn dierbare broer hield van jagen.
Maar op het laatste moment zei Sjahzaman dat hij niet mee wou,
omdat hij slecht had geslapen en op zijn kamer ging rusten.
Lusteloos zat hij achter een spijltjesraam en keek naar buiten,
in een besloten paleistuin vol bloemen en bloeiende struiken.
Maar geen geuren of kleuren wisten hem meer te bekoren.
Ik ben zo'n ongelukkige stumper, ik kan beter dood zijn,
dacht de bedrogen koning. Ik maak een eind aan mijn leven.
Dat was het ogenblik dat er een poort in de tuin werd geopend.
Twintig bijvrouwen trokken evenveel slaven naar binnen
en in hun midden liep de bevallige vrouw van de koning,
ook al met een slaaf aan haar hand. En tussen de bloesems
gaf het gezelschap zich over aan het spel van de liefde.
Achter het spijltjesraam werden Sjahzamans ogen steeds groter.
Zoiets kreeg je niet eens te zien in de harems van Bagdad!
Ik ben lang niet de enige die door zijn vrouw wordt bedrogen,
dacht hij en hij merkte ineens dat hij honger en slaap had.
Sjahriar keek, toen hij thuiskwam en zijn broer zag, verrast op.
'Sjahzaman, jongen, wat is er met je gebeurd toen ik weg was,
dat je opeens weer kleur hebt en weer kunt eten en drinken?'
Pas na heel lang aandringen kreeg hij eindelijk antwoord.
Sjahzaman legde hem uit waarom hij zo somber geweest was,

maar waarom hij er weer overheen was zei hij er niet bij.
Tot hij het toch niet langer uithield en alles vertelde.
Sjahriar kon niet geloven dat zijn vrouw zoiets gedaan had.
Maar dat zijn broer zou liegen leek hem ook onwaarschijnlijk.
Daarom besloten de mannen te doen of ze weer gingen jagen,
slopen naar Sjahzamans kamer en zagen vanachter de spijlen
in de besloten paleistuin gebeuren wat eerder gebeurd was.
En ook bij Sjahriar kwam de ontrouw van zijn geliefde
net als bij Sjahzaman aan als een mokerslag. Hij zei verwezen:
'Broer, zouden wij alleen stekeblind zijn? Laten we kijken
of er misschien iemand anders bestaat die er erger aan toe is.
En zo niet, nou, dan kunnen we beter dood zijn dan leven.
Wie zich niet eens een man voelt kan moeilijk heersen als koning.'
Haastig vermomden de koningen zich als kooplui om samen
stilletjes uit het paleis en uit de stad te vertrekken.

DE GESTOLEN BRUID EN DE DJINN

Dagen en nachten later kwamen de broers bij een zee aan,
waar ze een hoge boom vonden in de buurt van een beekje.
Daar verfristen ze zich en rustten wat onder het lommer.
Tegen de middag werd de zee ruw en een inktzwarte schaduw
naderde als een windhoos. De koningen vluchtten de boom in
om zich daar hoog in de bladerrijke kruin te verschuilen,
toen ze erachter kwamen dat de windhoos een *djinn* was,
zo'n meestal kwade geest die mensen in het verderf stort.
Op zijn hoofd, dat de wolken raakte, droeg de kolos een
glazen kist waaraan zeven stalen hangsloten hingen.
Met die kist ging hij onder de boom zitten, maakte hem open
en tilde toen uit het glazen omhulsel een kist als een huisje.
Daaruit bevrijdde de djinn een meisje dat wonderlijk mooi was,
en zo volmaakt dat dichters haar hadden willen bezingen –

ook al ontbraken er voor zo'n schoonheid eigenlijk woorden.
Schoonheid valt met de deur in huis, zei ooit eens een wijsgeer.
Toen hij het meisje naar buiten liet komen, zei de djinn geeuwend:
'O koningin van de vrouwen, die ik gestolen heb van uw
bruidegom op de nacht voor de bruiloft, ik wil wat slapen.'
Bij die woorden legde de djinn zijn wang op haar schoot en
luid snurkend viel hij in slaap. Het meisje ontdekte al gauw de
koningen tussen de bladeren, wees hun beneden te komen,
legde het dikke hoofd van de djinn op de grond neer en dwong de
koningen om de beurt de liefde met haar te bedrijven.
'Kom, anders wek ik de djinn en dan breekt hij al jullie botten!' dreigde de schoonheid. Gedwongen deden de broers wat ze eiste.
Toen, na gedane zaken, vroeg ze een ring van hun vinger,
haalde een buideltje uit haar kleding en toonde een ketting
waaraan nog meer ringen zaten, achtennegentig ringen.
Die waren ook van mannen geweest met wie ze de liefde
had bedreven terwijl de djinn bij de boom lag te slapen.
'Die ellendeling rooft me op de nacht voor mijn trouwdag,
sluit me op in een kist met zeven sloten van staal, en
laat die kist op de zeebodem zinken wanneer hij wil uitgaan.
Denkt die stommeling soms dat hij zo niet zal worden bedrogen?
Ha, als een vrouw iets werkelijk wil dan houden geen duizend
kisten en nog geen tienduizend stalen sloten haar tegen!
Vrouwen, of de eed die zij zweren, zijn niet te vertrouwen
wanneer ze tegen hun zin tot liefde worden gedwongen.
Jullie voelden daarnet geen enkele liefde voor mij en
ik voelde zeker geen liefde voor jullie. Knoop dat in je oren,'
zei de gestolen bruid en ze liet de twee mannen vertrekken.
Alsof de djinn hun op de hielen zat bleven ze rennen
tot ze de zee en de boom niet meer zagen en Sjahriar zuchtte:
'Honderd ringen, Sjahzaman! Dan is die machtige djinn nog

vaker en erger bedrogen dan wie ook! We kunnen naar huis gaan.
Maar we zullen ons voortaan wapenen tegen de vrouwen.’
In zijn paleis liet hij door de vizier zijn vrouw direct doden.
Alle ontrouwe bijvrouwen sloeg hij persoonlijk het hoofd af,
die konden worden vervangen. En de vizier moest hem elke
avond een andere bruid – een ongerept meisje – bezorgen
om haar ’s morgens na die eerste nacht te onthoofden.
Zo zou geen enkele vrouw hem ooit meer kunnen bedriegen.
Allebei wijzer en treuriger, allebei badend in tranen
namen na een bewogen tijd de twee koningen afscheid.
Sjahzaman reisde terug naar Samarkand, Sjahriar gaf de
trouwe vizier het bevel de eerste bruid te ontbieden,
wat de vizier gedwee deed, geen mens sprak de koning ooit tegen.
Hoe hij het ook verafschuwde, elke nacht bracht hij opnieuw een
bruid naar de koning die hij vroeg in de ochtend onthoofdde.
Drie jaar lang ging dat zo door, toen waren de dochters van alle
edelen dood. Hun ontroostbare ouders vervloekten de koning,
huilden stromen van tranen om hun kind en het wrede,
onuitsprekelijk krenkende lot dat haar had getroffen.
Toen het vierde jaar aanbrak was er geen meisje meer over
dat in aanmerking kwam om als bruid voor de koning te dienen.
Wie nog dochters had was gevluht. De vizier dacht aan zelfmoord
voor hij een marteldood moest sterven. Dat stond hem te wachten
als hij de koning der koningen niet op zijn wenken bediende.
Moedeloos sleepte hij zich door de stad om nog iemand te vinden
die zich misschien had vermomd of door haar familie verstopt was,
maar hij kwam uitgeput thuis: er was geen bruid meer te krijgen.
Omdat hij zelf twee dochters had kon hij de vijandschap en de
afschuw en haat van wie hij bezocht had natuurlijk begrijpen.
‘Vader, wat is er gebeurd, je bent zo wit als een laken,’
riep zijn opmerkelijke, oudste dochter Sheherazade*.

En omdat hij het iemand vertellen moest en zij verstandig was en belezen, ze las alle boeken die ze kon krijgen, of het nu werken waren over de wetenschap; over koningen van weleer; over volkeren uit het verleden; over de wijsbegeerte of wiskunde; over de rechtspraak; over geneeskunde; over de versleer of over de sterren, stortte de radeloze vizier zijn hart maar bij haar uit en toen ze stil naar hem had geluisterd, zei Sheherazade: 'Ik ga wel als bruid voor de koning naar het paleis en ik zal wel zorgen dat er een einde komt aan de slachting.' Wat de vizier ook zei, ze liet zich door hem niet bepraten, zelfs niet toen hij haar met zware straf en zweepslagen dreigde. 'Jou vergaat het als iedere leek die zich roekeloos mengt in iets waarvan hij niets weet. Je komt in problemen want *niemand is zo gek om een gek uit de kuil die hij zelf graaft te redden*, dat is wat zangers zingen en wat wijsgeren zeggen. Denk maar eens aan de geschiedenis van de os en de ezel!' 'Die geschiedenis ken ik nog niet, waar gaat dat dan over?' wilde Sheherazade graag weten, en hij vertelde haar een parabel die duidelijk maakte wat hij bedoelde, zoals hij altijd deed toen ze klein was en niet kon slapen. ~

HET VERHAAL VAN DE OS EN DE EZEL

Ooit was er lang geleden en ver hiervandaan eens een man die rijk was aan vee en bezit. Met zijn vrouw en kinderen woonde hij op een uitgestrekt landgoed dat hij met veel zorg beheerde. Deze man kon alle talen van vogels en dieren verstaan, een gave van Allah, die hem evenwel had laten weten dat hij onmiddellijk sterven zou als hij het iemand vertelde.

* De naam Sheherazade wordt uitgesproken met de klemtoon op de een-na-laatste lettergreep: Sheherazáde